

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора медичних наук, професора **Подрігала Леоніда Володимировича** на дисертаційну роботу **Хуанг Ді «Формування стійкості функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів у спортивних танцях»**,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність теми дисертації. Ситуація, що склалася в сучасному спорті, однозначно свідчить, що високий рівень спеціальної фізичної підготовленості є одним з провідних факторів успішної демонстрації високої спортивної майстерності спортсменів. Особливого значення він набуває у спортивних танцях, оскільки забезпечує високу ступінь надійності проявів артистичних умінь танцюристів в умовах зміни темпу і ритму змагальної діяльності, збереження спеціальної працездатності в процесі розвитку стомлення.

У видах спорту, що поєднують спорт і мистецтво, вдосконалення спеціальної фізичної підготовленості знаходиться у прямому зв'язку із розвитком функціонального забезпечення силових і швидкісних можливостей, витривалості, координації спортсменів. Наявні літературні відомості однозначно доводять, що стійкість і сталий розвиток реакції кардіореспіраторної системи і енергозабезпечення є провідними елементами функціонального забезпечення спеціальної працездатності танцюристів.

Таким чином, дисертаційне дослідження, що має мету сформувати стійкість функціонального забезпечення спеціальної працездатності танцюристів, які спеціалізуються в стандартній європейській програмі, повинно бути оцінено як актуальне для сучасної спортивної науки.

Актуальність роботи також доводиться тим, що вона виконана згідно зі зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2021-2025 рр.

2.11 «Управління тренувальними і змагальними навантаженнями кваліфікованих спортсменів у спортивних танцях» (№ державної реєстрації 0121U108969).

Достовірність і наукова новизна отриманих результатів. Вірогідність отриманих результатів і висновків забезпечена їх комплексним обґрунтуванням, адекватністю обраних методів дослідження сформульованим меті та завданням дослідження; достатньою тривалістю дослідження, якісним і кількісним аналізом його результатів; використанням достатньої вибірки учасників та доцільним і коректним застосуванням методів математичної статистики під час обробки і аналізу отриманих у дослідженні даних.

Дисертація має суттєву наукову новизну. В ній вперше обґрунтована структура функціональної стійкості спортсменів-танцюристів. Вона ґрунтується на визначенні кількісних та якісних характеристик стійкості і сталого розвитку реакції кардіореспіраторної системи, аеробного і анаеробного енергозабезпечення кваліфікованих спортсменів-танцюристів в умовах стандартної європейської програми змагання у спортивних танцях. Вперше виявлені специфічні особливості функціональної стійкості спортсменів-танцюристів у порівнянні зі спортсменами, які спеціалізуються в видах спорту з варіативними умовами змагальної діяльності, розроблені моделі стійкого стану і сталого розвитку реакції кардіореспіраторної системи, аеробного і анаеробного енергозабезпечення спортсменів-танцюристів, обґрунтовані кількісні та якісні характеристики реактивних властивостей кардіореспіраторної системи, які визначають ступінь впливу фізіологічних стимулів швидкої кінетики, стійкого стану і сталого розвитку функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів-танцюристів в стандартній європейській програмі змагань. В дисертації підтверджено дані про високу специфічність функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів-танцюристів, де головним чинником є рівень напруження функцій, її вплив на виконання танців стандартної

європейської програми змагань. Функціональна стійкість показана в якості провідного компонента структури функціональних можливостей спортсменів-танцюристів. В роботі набули подальшого розвитку відомості щодо кількісних та якісних характеристик кардіореспіраторної системи, аеробного та анаеробного енергозабезпечення, які визначають рівень стійкого стану в процесі реалізації змагальної діяльності спортсменів-танцюристів в стандартній європейській програмі. Автором доповнені дані про формування морфо-функціональних моделей підготовленості спортсменів в видах спорту, які поєднують в собі спорт і мистецтво. Моделі ґрунтуються на основі кількісних та якісних характеристик функціонального забезпечення начального етапу змагальної діяльності, періоду стійкого стану і сталого розвитку реакцій, компенсації втоми.

Якість використаних для дослідження методів, репрезентативність отриманих результатів. Схема виконання роботи передбачала можливість отримання повної й об'єктивної інформації при послідовному виконанні намічених завдань, причому відомості, отримані на попередніх етапах, стали передумовою наступних етапів дослідження. У роботі використані такі методи, як теоретичні методи дослідження (аналіз, синтез, структурно-функціональний аналіз), аналіз і узагальнення спеціальної літератури, анкетування та бесіди, моніторинг змагальної діяльності, метод педагогічного експерименту, методики газоаналізу і біохімічні методи досліджень, методи математичної статистики.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації та доцільність продовження і розвитку відповідних досліджень. Отримані результати мають суттєву практичну значущість та полягають у впровадженні в практику підготовки спортсменів-танцюристів нормативних параметрів функціональної підготовленості, які формують спеціалізовану спрямованість управління тренувальними і змагальними навантаженнями, спрямованими на розвиток стійкості функціонального забезпечення спеціальної працездатності.

Матеріали роботи впроваджені у тренувальний процес кваліфікованих спортсменів-танцюристів Клубу спортивного танцю «Супаданс» НУФВСУ, кваліфікованих спортсменів-танцюристів, членів збірної команди Києва з танцювального спорту. Результати роботи використані при викладанні курсу дисципліни «Теорія і методика тренерської діяльності в обраному виді спорту (спортивні танці)» у навчальний процес кафедри хореографії і танцювальних видів спорту НУФВСУ. Практична значущість роботи стверджена відповідними актами впровадження.

Оцінка наукової та літературної якості складу матеріалу і стилю дисертації. Дисертація написана літературною українською мовою, автор добре володіє матеріалом та вільно його викладає. Особливо важливим це є, оскільки українська мова не є рідною для дисертанта. Характер та стиль оформлення дисертації повністю відповідають загальним вимогам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації. Структура викладення дисертаційного матеріалу є традиційною, такою, що є прийнятною для наукових робіт подібного плану. Матеріали дисертації викладені на 206 сторінках. Робота складається з анотації, вступу, шести розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел містить 175 найменувань, з них 126 іноземних. Робота ілюстрована 19 таблицями й 14 рисунками.

У вступі обґрунтована актуальність теми дослідження, показан її зв'язок із державними науковими програмами, сформульована мета та завдання дисертації, визначено об'єкт та предмет, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, наведені відомості щодо апробації результатів, наявних публікацій, структури роботи.

У першому розділі дисертант проводить аналітичний огляд наявних літературних джерел, присвячених підвищенню спеціальної підготовленості спортсменів-танцюристів на основі вдосконалення функціональної стійкості. В розділі послідовно розглядаються функціональна стійкість, її значення для

спеціальної працездатності спортсменів, специфічні характеристики функціональних можливостей спортсменів високої кваліфікації у спортивних танцях, умови тренувальних навантажень, спрямованих на розвиток функціональних можливостей спортсменів-танцюристів, резерви вдосконалення функціональної стійкості спортсменів-танцюристів та функціональна стійкість у взаємозв'язку зі структурою змагальної діяльності спортсменів-танцюристів у стандартній програмі. Проведений аналітичний огляд дозволяє дисертанту ще раз ствердити актуальність і своєчасність обраного напрямку досліджень, його важливість для розвитку спортивних танців в Україні.

Другий розділ містить відомості щодо програми, матеріалів та методів, використаних під час роботи. Досягнення мети та виконання задач дослідження здійснено за допомогою спеціально розробленої програми, згідно з якою дослідження проведено у чотири етапи. Експериментальну частину дослідження було проведено за участю членів збірної команди України зі спортивних танців; на базі клубу спортивного танцю Національного університету фізичного виховання і спорту України «Супаданс». Кількість учасників дослідження на всіх етапах роботи була достатня для забезпечення отримання репрезентативних результатів, високий рівень спортивної майстерності доводив елітність учасників. В роботі були дотримані міжнародні біоетичні вимоги.

Використані у роботі методи цілком відповідають поставленим завданням, є загальновизнаними та репрезентативними. Методики, застосовані для статистичної обробки, є адекватними та дозволяють отримати вірогідні результати.

Третій розділ присвячено специфічним характеристикам функціональної стійкості у видах спорту з варіативними умовами змагальної діяльності. Наведені в розділі результати дозволили сформувавши нову оригінальну структуру фізичної підготовки, яка підвищує цільову спрямованість спеціальної фізичної підготовки, дозволяє раціонально

використовувати природний і розвинений потенціал фізичної і спеціальної підготовленості спортсменів-танцюристів. Наведені дані дозволили сконцентрувати увагу дослідників на визначенні головних чинників функціональної підготовленості, які сприяють демонстрації артистичних та хореографічних навичок спортсменів-танцюристів, зменшують напругу навантаження, впливають на збільшення періоду стійкого стану і сталого розвитку функцій в умовах змагальної діяльності. Отримані результати довели необхідність формування спеціальної бази кількісних і якісних характеристик функціональної підготовленості, які визначають не тільки рівень стійкості і сталий розвиток реакцій в умовах змагальної діяльності, але й сприяють формуванню спеціалізованої спрямованості спеціальної функціональної підготовки спортсменів-танцюристів.

Саме аналізу таких модельних характеристик стійкості функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів-танцюристів і присвячено наступний розділ дисертації. Дослідження та аналіз реакції кардіореспіраторної системи і енергозабезпечення відповідно до програми змагань та інтегральної підготовленості пари, дозволили виділити закономірності, врахування яких створює можливості моделювання стійкого стану в якості інструменту підвищення ефективності спеціальної функціональної підготовки спортсменів-танцюристів, які спеціалізуються у стандартній програмі. Виділено три рівні стійкості і сталого розвитку функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів-танцюристів. Обґрунтовано кількісні характеристики стійкості функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів-танцюристів, що у своїй сукупності формують структуру функціонального забезпечення спеціальної працездатності. Доведено, що динамічні характеристики стійкості виявляються в збереженні кількісних характеристик реакцій і відповідному рівні співвідношення питомих характеристик легеневої вентиляції, споживання кисню і концентрації лактату крові.

У п'ятому розділі описано формування тренувальних навантажень, спрямованих на розвиток стійкості функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів-танцюристів. Автор описує та аналізує кількісні і якісні характеристики функціональних можливостей, які відображають реактивні властивості кардіореспіраторної системи, стани, що супроводжують фізіологічні навантаження змагальної діяльності спортсменів-танцюристів. Дослідження реакції кардіореспіраторної системи і енергозабезпечення, оцінки та інтерпретації показників контролю дозволили виділити закономірності, за рахунок яких можливо моделювати стійкий стан в якості інструменту підвищення ефективності спеціальної функціональної підготовки спортсменів-танцюристів.

Проведений аналіз та узагальнення результатів доводять, що виконання поставлених завдань дозволило автору досягти мети дисертаційної роботи, ще раз стверджують наукову новизну та практичну значущість дисертації. Як перевагу роботи необхідно відмітити високий рівень обговорення отриманих результатів, залучення для цього сучасних відомостей спортивної фізіології.

Висновки, зроблені у роботі, є логічними, відбивають реалізацію поставлених завдань, містять найбільш важливі наукові і практичні результати, одержані в дисертації, та необхідний цифровий матеріал.

Автор має достатню кількість публікацій, що відбивають одержані результати: 7 наукових публікацій, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у науковому виданні Чорногорії, що індексується в базі Scopus, 2 публікації апробаційного характеру.

Результати дисертації апробовано на наукових та науково-практичних конференціях, вони доповідалися та обговорювалися на науково-методичних конференціях кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію Хуанг Ді, необхідно у порядку дискусії зупинитися **на запитаннях**, що виникли під час ознайомлення із роботою, а саме:

1. Процедура експерименту передбачала окрім двох груп спортсменів-танцюристів введення окремої групи спортсменів-боксерів. На що було спрямовано введення третьої групи?
2. Автор вказує, що взагалі у дослідженнях брали участь 42 спортсмени-танцюристи (21 пара): 30 майстрів спорту, 6 майстрів спорту міжнародної кваліфікації. Який рівень майстерності мали останні 6 спортсменів?
3. Автор достатньо широко розглядає поняття моніторингу змагальної діяльності в спортивних танцях. Моніторинг передбачає застосування скринінгів, тому виникає логічне запитання, які тести та проби можуть біти використані в якості скринінгу в моніторингу стану спортсменів – танцюристів?
4. В роботі успішно використано модельно-цільовий підхід для формування моделі функціональної підготовленості. А які загальні принципи цього підходу застосовано при обґрунтуванні зазначеної моделі?
5. У таблицях 4.6, 4.7 автор наводить кількісні і якісні характеристики реакції кардіореспіраторної системи, аеробного і анаеробного енергозабезпечення, які визначають модельний ряд показників стійкості і сталого розвитку спортсменів-танцюристів. Як оцінювати стан спортсменів, якщо не всі показники попадають у наведені інтервали? Чи передбачено автором визначення якихось проміжних станів у цьому випадку?
6. У практичних рекомендаціях автор зазначає важливу роль харчування, як чинника відновлення працездатності. Але нічого не говориться про надання раціону ергогенної спрямованості. Які саме компоненти раціону можуть сприяти підвищенню ефективності відновлення працездатності?

Однак слід зазначити, що ці питання не знижують актуальності, новизни та практичної значущості дисертаційної роботи та не впливають на її загальну високу позитивну оцінку.

ВИСНОВОК

Дисертація Хуанг Ді «Формування стійкості функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів у спортивних танцях», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності: 017 – Фізична культура і спорт, є самостійною, закінченою науково-дослідною роботою, що виконана на актуальну тему, має вагоме теоретичне та практичне значення. За актуальністю порушеної проблеми, новизною отриманих результатів та практичним значенням дисертаційна робота Хуанг Ді відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019 р.), а її автор Хуанг Ді заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент,
професор кафедри медико-біологічних основ спорту та фізичної культури Харківської державної академії фізичної культури, доктор медичних наук, професор

Л.В.Подрігало

Проректор з науково-педагогічної роботи Харківської державної академії фізичної культури, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

О.М.Ольховий